

ACTE ALE CAMEREI DEPUTAȚILOR**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR****DECIZIE****privind convocarea Camerei Deputaților în sesiune extraordinară**

În temeiul dispozițiilor art. 66 alin. (2) și art. 115 alin. (5) din Constituția României, republicată, ale art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 84 alin. (8) și (10) din Regulamentul Camerei Deputaților, aprobat prin Hotărârea Camerei Deputaților nr. 8/1994, republicat, cu modificările și completările ulterioare,

președintele Camerei Deputaților emite prezenta decizie.

Articol unic. — Camera Deputaților se convoacă în sesiune extraordinară în data de 2 iulie 2018, ora 14,00, pentru perioada 2—19 iulie 2018, cu următoarea ordine de zi:

1. Proiect de Lege privind unele măsuri referitoare la sumele acordate reprezentând ajutoare de urgență — PL-x 396/25.06.2018;

2. Proiect de Lege privind unele măsuri necesare pentru implementarea operațiunilor petroliere referitoare la perimetre petroliere offshore — PL-x 33/2018;

3. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 298/2013 privind stabilirea unor măsuri pentru protejarea patrimoniului Muzeului Național Filatelic — PL-x 342/2018;

4. Propunere legislativă pentru modificarea Ordonanței de urgență nr. 63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare — PL-x 136/2018;

5. Proiect de Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 14/2018 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România — PL-x 188/2018;

6. Proiect de Lege pentru detașarea personalului prevăzut la art. 24¹ alin. (1) și (2) din Ordonanța Guvernului nr. 84/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare de evidență a persoanelor, de la Ministerul Afacerilor Interne la serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor — PL-x 335/2018;

7. Proiect de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 76/2017 privind înființarea Societății Editura Didactică și Pedagogică — S.A. ca urmare a reorganizării Regiei Autonome „Editura Didactică și Pedagogică” prin transformare — PL-x 600/2017;

8. Proiect de Lege privind Codul administrativ al României — PL-x 369/2018;

9. Proiect de Lege privind stabilirea destinației unor imobile — PL-x 350/2018;

10. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 43/1997 privind regimul drumurilor — PL-x 351/2018;

11. Proiect de Lege privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 41/2015 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică — PL-x 839/2015;

12. Proiect de Lege privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 6/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică — PL-x 377/2011;

13. Proiect de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 6/2016 privind unele măsuri pentru punerea în executare a mandatelor de supraveghere tehnică dispuse în procesul penal — PL-x 250/2016;

14. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații — PL-x 506/2017;

15. Proiect de Lege pentru modificarea Legii nr. 46/2008 — Codul silvic - PL-x 55/2018;

16. Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor — PL-x 418/2017;

17. Proiect de Lege privind trecerea unor suprafețe de fond forestier din grupa I funcțională — vegetația forestieră cu funcții speciale de protecție din domeniul public al statului și din administrarea Regiei Naționale a Pădurilor — Romsilva în domeniul public al unor unități administrativ-teritoriale — PL-x 125/2018;

18. Propunere legislativă pentru modificarea art. 94 alin. (1) din Legea nr. 7/2006 privind statutul funcționarului public parlamentar — PL-x 282/2016;

19. Proiect de Lege pentru modificarea Legii nr. 56/2010 privind accesibilizarea fondului forestier național — PL-x 494/2017;

20. Proiect de Lege pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar — PL-x 84/2018;

21. Proiect de Lege pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori — PL-x 85/2018;

22. Proiect de Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 110/2017 privind Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii — IMM INVEST ROMÂNIA — PL-x 128/2018;

23. Proiect de Lege pentru modificarea art. 109 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice — PL-x 112/2018;

24. Proiect de Lege pentru completarea art. 31 din Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006 — PL-x 244/2018;

25. Proiect de Lege pentru instituirea zilei de 9 noiembrie - Ziua limbii ucrainiene — PL-x 274/2018;

26. Proiect de Lege pentru instituirea Zilei limbii macedonene — PL-x 308/2018;

27. Proiect de Lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, precum și pentru completarea art. 120 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului — PL-x 164/2018;

28. Inițiative legislative adoptate de Senat în calitate de primă Cameră sesizată;

29. Inițiative legislative înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților;

30. Informare cu privire la proiectele de legi privind aprobarea unor ordonanțe de urgență ale Guvernului, precum și a altor inițiative legislative înregistrate la Biroul permanent al Camerei Deputaților care urmează să fie avizate de comisiile parlamentare în termenele stabilite.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,
FLORIN IORDACHE

București, 27 iunie 2018.
Nr. 5.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 417

din 19 iunie 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (1²)], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)], pct. 93 [cu referire la art. 56], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)], pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] și pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de un număr de 97 de deputați.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.040/24 mai 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 793A/2018.

3. În **motivarea obiecției de neconstituționalitate** se arată că art. I pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (1²)] din lege completează art. 3 din Legea nr. 303/2004 cu alin. (1²), ceea ce reprezintă o încălcare a limitelor reexaminării legii, impuse prin Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018. Se arată că art. 3 din lege nu a făcut obiectul controlului de constituționalitate, iar completarea acestuia nu reprezintă o corelare legislativă și nici nu se regăsește într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile declarate neconstituționale. În consecință, se apreciază că a fost încălcat art. 147 alin. (4) din Constituție.

4. În privința art. I pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege se arată că, prin modificarea operată, legiuitorul a derogat de la dreptul comun în materie, diminuând termenul prevăzut pentru exercitarea dreptului la acțiune la 3 luni, deși Curtea, în motivarea neconstituționalității acestui text realizat prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, nu s-a pronunțat în sensul necesității modificării acestui termen, criticile vizând, în mod exclusiv, incertitudinea datei de la care acesta începe să curgă. În aceste condiții, legiuitorul trebuia să se limiteze strict la stabilirea datei de la care începe să curgă termenul de contestare a actului Consiliul Suprem de Apărare a Țării de verificare a veridicității datelor cuprinse în declarațiile referitoare la calitatea de lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații, și nu să diminueze termenul în care poate fi contestat actul anterferit; încălcându-și această obligație, legiuitorul a nesocotit art. 147 alin. (2) din Constituție. Se mai susține că textul contravine și art. 1 alin. (5) referitor la principiul securității juridice, întrucât prevede că termenul începe să curgă de la data luării la cunoștință a actului, fără a se preciza cine a luat cunoștință și cu privire la ce anume s-a luat cunoștință.

5. Se subliniază că, potrivit alin. (6) al art. 7, rezultatul verificărilor efectuate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării se comunică din oficiu Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorului sau procurorului vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane. Or, data la care persoana a luat la cunoștință actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării, stabilită prin art. 7 alin. (7) drept data de la care curge termenul de formulare a acțiunii,

constituie o împrejurare de fapt, care poate fi dovedită prin orice mijloace de probă și care nu este echivalentă cu data comunicării actului, care se stabilește prin manifestarea de voință a emitentului, concretizată fie prin înmânarea actului, sub semnătură, destinatarului, fie prin intermediul unui curier administrativ sau poștă, cu scrisoare recomandată, fie prin alte modalități prevăzute de lege. Ținând cont că actul administrativ individual emis de Consiliul Suprem de Apărare a Țării este supus comunicării din oficiu în privința Consiliului Superior al Magistraturii, a judecătorului sau procurorului vizat, precum și, la cerere, oricărei persoane, din rațiuni de bună administrare a justiției și de securitate juridică, se consideră că, în privința acestora, termenul de la care ar trebui să curgă dreptul de formulare a acțiunii ar trebui să fie cel al îndeplinirii procedurii de comunicare.

6. Se mai arată că, în urma modificării termenului prevăzut de forma inițială a textului criticat, nu rezultă cu claritate în ce măsură s-ar aplica, în ipoteza existenței unor motive temeinice care să justifice întârzierea, dispozițiile art. 11 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, potrivit cărora „*Pentru motive temeinice, în cazul actului administrativ individual, cererea poate fi introdusă și peste termenul prevăzut la alin. (1), dar nu mai târziu de un an de la data comunicării actului, data luării la cunoștință, data introducerii cererii sau data încheierii procesului-verbal de conciliere, după caz*”. Astfel, se apreciază că, pe de o parte, textul încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea legii, iar, pe de altă parte, în măsura în care textul exclude aplicarea art. 11 alin. (2) din Legea nr. 554/2004, încalcă art. 21 din Constituție, referitor la accesul liber la justiție.

7. În privința art. I pct. 93 [cu referire la art. 56] din lege se arată că modificările operate asupra art. 56 excedează Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018. Astfel, deși Curtea Constituțională a criticat doar abrogarea acestui articol prin care s-a creat un vid legislativ, legiuitorul nu s-a rezumat la eliminarea abrogării și, implicit, la păstrarea formei în vigoare a acestuia, ci i-a adus și o modificare substanțială. Se observă că legiuitorul a eliminat posibilitatea judecătorilor și procurorilor care ocupă funcții de conducere dintre cele prevăzute la art. 53, 54 și 55 ca, după încetarea mandatelor, să își poată continua activitatea „*la o instanță sau parchet unde au dreptul să funcționeze potrivit legii*”. În privința procurorilor s-a optat în reexaminare pentru o altă soluție legislativă, și anume ca procurorii să revină la parchetele de unde provin, însă doar pe funcții de execuție, nu și pe funcții de conducere. O astfel de restrângere nu este doar nejustificată, ci și excedează Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018 care nu a impus o astfel de intervenție legislativă. Se arată că textul art. 56 în forma aflată în vigoare este mai suplu, mai concis și înglobează toate situațiile care se pot ivi, fără a crea situații injuste. Se concluzionează în sensul că modificările operate asupra art. 56 încalcă art. 147 alin. (2) din Constituție, prin nesocotirea limitelor reexaminării.

8. În privința art. I pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)] din lege se arată că, deși art. 58 alin. (1) nu a făcut în mod direct obiectul Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, acesta ar trebui

reconsiderat în lumina considerentelor reținute de Curte care au dus la neconstituționalitatea art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) lit. b)—d)] din forma legii analizată prin decizia anterioară. Se arată că textul criticat încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, prin faptul că legiuitorul s-a limitat la enumerarea autorităților și instituțiilor la care poate fi dispusă detașarea, deși Curtea a reținut, în Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, drept criteriu esențial pentru admisibilitatea detașării felul muncii prestate, respectiv ca noua activitate să se afle în legătură directă cu serviciul public de înfăptuire a justiției.

9. În privința art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] din lege se arată că, prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, Curtea a constatat neconstituționalitatea art. 75 din Legea nr. 303/2004 prin prisma faptului că soluția normativă prevedea introducerea avizului conform al fiecărei secții pentru sesizările vizând apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său. Deci, necesitatea completării alin. (1) al art. 75 cu lit. c) nu rezultă din Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, nu reprezintă o corelare legislativă și nici nu se regăsește într-o legătură indisolubilă cu dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale. În consecință, Parlamentul a depășit limitele stabilite prin Decizia Curții nr. 252 din 19 aprilie 2018, modificând și alte dispoziții care nu se află în legătură indisolubilă cu prevederile constatate ca fiind neconstituționale, fapt care atrage încălcarea art. 147 alin. (4) din Constituție. Totodată, se susține că introducerea lit. c) la art. 75 alin. (1) este susceptibilă de a crea confuzii în practică, în sensul că va fi foarte dificil de stabilit care vor fi sesizările de competența Secției de judecători, conform art. 75 alin. (1) lit. c), și care vor fi cele de competența Plenului Consiliului, conform art. 75 alin. (3), diferența dintre conceptele de „putere judecătorească” și „autoritate judecătorească” fiind una foarte sensibilă, de nuanță. Prin urmare, se arată că art. 75 alin. (1) lit. c) încalcă principiul securității raporturilor juridice cuprins în art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii.

10. În privința art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege se arată că legiuitorul nu a individualizat elementele, împrejurările sau situațiile care să se circumscrie noțiunii de eroare judiciară, reglementarea păstrându-și caracterul vădit abstract. De asemenea, formulările precum „încălcare evidentă” sau „afectarea gravă”, deși sunt potrivite pentru explicații de natură teoretice, ele nu sunt potrivite pentru a fi utilizate în procesul de legiferare. În consecință, se apreciază că legiuitorul ar fi trebuit să prevadă, în mod concret, care sunt încălcările susceptibile de a atrage calificarea de eroare judiciară, *exempli gratia*, prin indicarea obiectului hotărârilor judecătorești definitive nelegale, a neregularităților procedurale și/sau a naturii vătămării cauzate, precum în ipotezele reglementate în art. 538 și 539 din Codul de procedură penală. Prin urmare, soluția legislativă preconizată nu constituie o veritabilă punere în acord cu considerentele reținute de Curtea Constituțională la paragraful 153 din Decizia nr. 252 din aprilie 2018, potrivit cărora „legiuitorul trebuie să detalieze cu privire la normele care pot da naștere unor asemenea vătămări și să stabilească nivelul de intensitate al încălcării”, cu consecința încălcării art. 1 alin. (5) și a art. 147 alin. (4) din Constituție.

11. Se mai arată că, din aceste definiții ale erorii judiciare, ar rezulta că nu poate exista eroare judiciară în afara unei culpe a magistratului, deși uneori se ajunge la o soluționare greșită a cauzei nu atât din cauza culpei magistratului, ci, mai ales, din cauza unor texte normative neclare sau injuste, aspecte constatate nu de puține ori de către Curtea Constituțională sau de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Se mai indică faptul că din noua formulare a art. 96 alin. (3) rezultă că, pentru a constitui eroare judiciară, în ipoteza reglementată la lit. a) este necesară încălcarea cumulativă a dispozițiilor legale de drept material și procesual, deși neregularitățile procesuale constituie *per se* încălcări ale dispozițiilor de drept procesual, iar, în ambele

ipoteze [lit. a) și b)] rezultatul trebuie să se materializeze într-o vătămare cumulativă a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei. Or, o atare soluție normativă este contrară art. 1 alin. (5) din Constituție, în dimensiunea sa privitoare la calitatea legii, fiind caracterizată de arbitrar și susceptibilă de a conduce la inaplicabilitatea textului în practică.

12. Se mai arată că textul nu face referire la încălcarea unor drepturi și libertăți fundamentale, lăsând să se înțeleagă că încălcarea oricărui drept, indiferent de importanța acestuia, poate genera o eroare judiciară. De asemenea, prin includerea încălcării intereselor legitime ale persoanei printre vătămările susceptibile de a atrage calificarea de eroare judiciară, definiția erorii judiciare nu este proporțională, putând duce la angajarea răspunderii patrimoniale a magistraților inclusiv pentru unele încălcări de o importanță redusă. Or, o asemenea soluție normativă este contrară art. 52 alin. (3) teza întâi din Constituție și Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018.

13. Condiția impusă de către legiuitor prin modificările aduse alin. (3) al art. 96 lipsește de eficiență juridică întreg textul normativ, neclaritatea sa este evidentă în condițiile în care se ia în considerare voința legiuitorului de a defini exact pentru a putea sancționa eroarea judiciară, prin angajarea răspunderii juridice atât a statului, cât și, în plan subsecvent și ca o consecință a culpei sale juridice, a magistratului care se face vinovat de ocazionarea acelei erori judiciare.

14. Din interpretarea gramaticală a normei juridice criticate se susține că legiuitorul, din moment ce a stabilit, pentru reținerea erorii judiciare, că vătămarea nu a putut fi remediată, a apelat la o condiție negativă absolută, ceea ce înseamnă că judecătorul cauzei va putea ajunge la concluzia potrivit căreia eroarea judiciară, așa cum este definită prin modificările aduse art. 96 din Legea nr. 303/2004, nu există pentru că a putut (și există întotdeauna această posibilitate) fi remediată prin exercitarea unor căi de atac (ordinare și/sau extraordinare). Pe de altă parte, interpretarea sistematică și teleologică a tuturor normelor juridice care reglementează eroarea judiciară impun concluzia că legiuitorul nu a dorit să restrângă, să lipsească de efecte juridice instituția juridică a erorii judiciare. Se susține că acest text normativ ar fi trebuit să condiționeze angajarea răspunderii juridice pentru eroarea judiciară de existența unei vătămări „care nu a fost remediată”. În consecință, se apreciază că textul este neclar, impropriu, imprevizibil în viitoarea sa interpretare și aplicare, neîndeplinind rigorile constituționale. Mai mult, definiția prevăzută la lit. b) naște posibilitatea de a se redeschide orice proces, încălcându-se astfel autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești definitive. Condiția ca vătămarea să nu fi putut fi îndreptată prin căile de atac este mult prea restrictivă și nu cuprinde situația în care vătămarea a putut fi contestată sau chiar a fost contestată în căile de atac, dar nu a fost înlăturată, și nici ipoteza în care vătămarea s-a produs chiar în calea de atac.

15. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

16. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

17. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)] din lege se arată că, într-o primă fază, Parlamentul a modificat prevederile alin. (1) al art. 3, introducând textul constituțional existent la art. 132 alin. (1). S-a completat cu alin. (11) care are ca scop punerea în aplicare a principiului independenței procurorilor în dispunerea soluțiilor. După pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, Parlamentul a considerat că se impune o regândire a art. 3 astfel încât, pe lângă modificările prevăzute în prima fază, să se adauge în alin. (12) prevederea din Legea

nr. 303/2004 în vigoare prin care s-a consacrat principiul stabilității procurorilor. Introducerea alin. (12) reprezintă, practic, calificarea calității de procuror, a drepturilor acestuia, a locului în ierarhia autorităților judecătorești și nu, în ultimul rând, cea dorită exprimată public de recunoaștere a independenței procurorilor și stabilității acestora. Se susține că, în pofida faptului că art. 3 nu a făcut obiect al sesizărilor de neconstituționalitate anterioare, precizările contestate în prezenta cauză sunt necesare și nu pot fi considerate ca neavând o legătură indisolubilă cu textele în vigoare.

18. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege se arată că art. 7 alin. (7) a prevăzut un termen derogatoriu de la procedura de drept comun existentă în Legea nr. 554/2004, precum și înlăturarea procedurii prealabile a contestării la organul emitent. Modificările operate au fost rezultatul Deciziei Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, iar modalitatea de contestare a actului Consiliului Suprem de Apărare a Țării este o chestiune de opțiune legislativă, ce nu poate fi supusă controlului de constituționalitate. Se concluzionează în sensul că nu există nicio încălcare a dispozițiilor art. 1 alin. (5) sau art. 147 alin. (2) din Constituție.

19. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 93 [cu referire la art. 56] din lege se arată că, în procedura de reexaminare, ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, art. 56 a fost structurat pe două alineate, unul cu referire la funcțiile prevăzute la art. 53, iar al doilea cu referire la funcțiile de conducere prevăzute la art. 54 și 55. Se arată că afirmația potrivit căreia alin. (2), cu referire la procurori, nu permite revenirea procurorilor pe funcții de conducere la parchetele de unde provin este falsă, întrucât textul de la alin. (2) se referă la același parchet, parchete pe care le-au condus sau de unde provin.

20. Cu privire la criticile de neconstituționalitate ale art. 1 pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)] din lege se arată că textul criticat nu afectează regimul incompatibilităților, legiuitorul având dreptul de a limita autoritățile și instituțiile publice la care urmează a se face detașarea.

21. Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] din lege se arată că, la reexaminarea legii în urma Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, Parlamentul a introdus un text prin care se menționează în mod expres că Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii are obligația și dreptul de a apăra independența puterii judecătorești, iar persoanele care compun secția anterferită cunosc exact diferența dintre autoritatea judecătorească și puterea judecătorească. Prin urmare, se apreciază că nu se încalcă principiul securității juridice.

22. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege se arată că textul legal criticat răspunde cerințelor de claritate, precizie și previzibilitate a legii. Astfel, în conținutul său nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precis, fiind redactat într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redacte previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Existența unor probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. Criteriile stabilite prin Legea nr. 24/2000 nu pot fi absolutizate. Sunt invocate, de asemenea, Decizia Curții Constituționale nr. 22 din 20 ianuarie 2016, precum și Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*.

23. Se susține că instituirea de către legiuitor a unor termene procesuale asigură ordinea de drept, indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și intereselor legitime a celorlalți titulari cărora statul, în egală măsură, trebuie să le acorde ocrotire. Sunt invocate, de asemenea, Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, precum și Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 21 februarie 1975, pronunțată în Cauza *Golder împotriva Regatului Unit*.

24. Se arată că modificările operate în privința definirii erorii judiciare nu sunt contrare textului constituțional al art. 52 alin. (3) teza întâi, întrucât legiuitorul a stabilit condițiile existenței erorii judiciare și procedura de urmat în ceea ce privește acțiunea pentru repararea de către stat a pagubei suferite de persoana vătămată.

25. Se precizează că art. 147 alin. (2) din Constituție stabilește pentru Parlament, în cazurile de neconstituționalitate, obligația de a reexamina dispozițiile respective pentru a le pune de acord cu decizia Curții Constituționale, iar potrivit alin. (4), deciziile Curții sunt general obligatorii. Textul nu îndreptățește Curtea să dea indicații puterii legislative cum să pună de acord textele și cu atât mai puțin să se substituie acesteia. Se subliniază că, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut, în mai multe rânduri, că nu poate fi un legiuitor pozitiv.

26. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

27. Pe rolul Curții Constituționale se află și obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite.

28. Curtea Constituțională a fost sesizată prin Hotărârea nr. 3 din 24 mai 2018, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite, cu obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, care a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.047/24 mai 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 794A/2018.

29. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** se arată că, prin Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragrafele 149—151, s-a precizat obligația legiuitorului de a stabili ipotezele pe care acesta le consideră a fi erori judiciare, de a da o expresie normativă elementelor/împrejurărilor/situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de eroare judiciară și de a defini, în mod clar și indubitabil, ipotezele în care există eroarea judiciară. Se apreciază că, în cuprinsul dispozițiilor art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) lit. a) și b)] din lege nu sunt identificate, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară, ci sunt indicate, în mod general, „*actele procesuale*” dispuse cu încălcarea „*dispozițiilor legale de drept material și procesual*” [art. 96 alin. (3) lit. a)] și „*hotărârile judecătorești definitive*”, „*contrare legii sau situației de fapt*” [art. 96 alin. (3) lit. b)]. Referirea cu caracter general la orice act procesual, la încălcarea oricărei dispoziții legale de drept material și procesual, la orice hotărâre judecătorească definitivă contrară oricărei dispoziții legale nu poate echivala cu îndeplinirea obligației de a stabili, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară.

30. Se arată că, îndepărtându-se de modelul oferit de dispozițiile art. 538 și art. 539 din Codul de procedură penală, legiuitorul a inclus în sfera erorii judiciare „*actele procesuale*” dispuse cu încălcarea „*dispozițiilor legale de drept material și procesual*” și „*hotărârile judecătorești definitive*”, „*contrare legii sau situației de fapt*”, fără nicio circumstanțiere de natură a permite identificarea clară a acestora.

31. Se apreciază că, prin încălcarea Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragrafele 153—154, în cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (4), în forma modificată, se prevede că, „*prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară*”, fără a se identifica și normativiza încălcările normelor juridice care se înscriu în sfera noțiunii de eroare judiciară.

32. Se mai relevă faptul că, prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragrafele 153—154, Curtea Constituțională a stabilit obligația legiuitorului de a adopta, în materia erorii judiciare, o reglementare care să releve o îndepărtare deosebit de gravă de la exigențele legii, însoțită de o anumită gravitate/intensitate a încălcării legii. Or, nu se poate susține că această obligație a fost îndeplinită prin simpla utilizare a cuvintelor „evident” și „grav” în cuprinsul dispozițiilor care definesc eroarea judiciară, în forma modificată, ci legiuitorul trebuia să reglementeze în mod precis ipotezele de eroare judiciară, care să reflecte gravitatea/intensitatea încălcării legii.

33. În consecință, se arată că obligația de punere în acord a dispozițiilor art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege cu Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018 nu este îndeplinită, contrar art. 147 alin. (2) din Constituție.

34. Se mai susține că, din perspectiva cerințelor de claritate, precizie și previzibilitate, art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege nu întrunește exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție. Astfel, referirile legiuitorului la „*încălcarea gravă a dispozițiilor legale de drept material și procesual*” și la „*încălcarea gravă a drepturilor, a libertăților și intereselor legitime*” reprezintă formulări cu caracter general și imprecis, care nu permit identificarea clară a ipotezelor în care există eroarea judiciară. Se arată că, în cuprinsul art. 96 alin. (3) lit. b), se face referire la o hotărâre judecătorească definitivă „*în mod evident contrară legii*” și la afectarea gravă a drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime, formulări care prezintă, de asemenea, un caracter general și imprecis, ce nu permit identificarea exactă a sferei noțiunii de eroare judiciară. Efectul utilizării unor astfel de formulări în definiția noțiunii de eroare judiciară este imposibilitatea delimitării sferei erorii judiciare și, în consecință, imposibilitatea aplicării dispozițiilor care o reglementează. În acest sens se menționează că un text căruia îi lipsesc claritatea, precizia, acuratețea și caracterul univoc va deveni lipsit de eficiență în procesul de aplicare a legii, existența sa normativă, deși incontestabilă, neputând, prin urmare, duce la nașterea unor noi raporturi juridice [Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 150]. Se mai arată că noua formulă redacțională a art. 96 alin. (4) nu întrunește standardul de previzibilitate consacrat în jurisprudența Curții Constituționale, întrucât nu permite identificarea cadrului legal al erorii judiciare, referirea la „*alte legi speciale*” neoferind un minim reper pentru identificarea acestuia.

35. Prin urmare, se apreciază că art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea legilor.

36. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

37. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este neîntemeiată.

38. Se arată că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale și a celei a Curții Europene a Drepturilor Omului, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu trebuie să afecteze, însă, previzibilitatea legii. Or, legea dedusă controlului de constituționalitate respectă cerințele de calitate a

legii, întrucât, în conținutul său, nu se regăsesc pasaje obscure sau soluții normative contradictorii, este precisă, fiind redactată într-un stil specific normativ dispozitiv, care prezintă norma instituită fără explicații sau justificări. Conceptele și noțiunile utilizate sunt configurate în concordanță cu dreptul pozitiv, iar stabilitatea soluțiilor normative este departe de a fi ambiguă, acestea fiind redate previzibil și univoc, cu respectarea prevederilor Legii nr. 24/2000. Existența unor probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. Este invocată Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*.

39. Întinderea noțiunii de previzibilitate depinde într-o largă măsură de conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, ca și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Asemenea consecințe nu au nevoie să fie previzibile cu o certitudine absolută. O atare certitudine, oricât de dorită ar fi, este imposibil de realizat și, mai mult, poate da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării. Or, dreptul trebuie să se adapteze schimbărilor de situație [a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 25 august 1998, pronunțată în Cauza *Hertel împotriva Elveției*]. Drept consecință logică a principiului conform căruia legile trebuie să fie de aplicabilitate generală, formularea actelor normative nu este întotdeauna exactă, folosirea unor caracterizări generale fiind preferată unor liste exhaustive (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 31). Rezultă că interpretarea acestor norme depinde de practică, iar instanțele interne sunt cele mai în măsură să examineze și să interpreteze legislația națională [a se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 1999, pronunțată în Cauza *Garcia Ruiz împotriva Spaniei*, paragraful 28, Hotărârea din 22 martie 2001, pronunțată în Cauza *Streletz, Kessler și Krenz împotriva Germaniei*, paragraful 50, și Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi S.r.l. și alții împotriva Italiei*, paragraful 108].

40. Se subliniază că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, dacă sub aparența unor critici referitoare la ambiguitatea și neclaritatea textelor de lege, se solicită, în realitate, interpretarea acestora, sesizarea este inadmisibilă, întrucât o asemenea analiză excedează competenței Curții Constituționale.

41. Se concluzionează în sensul că art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea legilor.

42. Se precizează că art. 147 alin. (2) din Constituție stabilește pentru Parlament, în cazurile de neconstituționalitate, obligația de a reexamina dispozițiile respective pentru a le pune de acord cu decizia Curții Constituționale. Textul nu îndreptățește Curtea să dea indicații puterii legislative cum să pună de acord textele și cu atât mai puțin să se substituie acesteia. Se subliniază că, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a reținut, în mai multe rânduri, că nu poate fi un legiuitor pozitiv. Prin urmare, se arată că legiuitorul și-a respectat obligația de punere în acord a art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege cu Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, dispozițiile legii criticate fiind constituționale în raport cu art. 147 alin. (2) din Constituție.

43. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

44. Curtea, având în vedere obiectul sesizărilor de neconstituționalitate, în temeiul art. 139 din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexarea Dosarului nr. 794A/2018 la Dosarul nr. 793A/2018, care este primul înregistrat.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere al președintelui Camerei Deputaților, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

45. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 15 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

46. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum a fost formulat, îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. În realitate, criticile punctuale vizează art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)], pct. 93 [cu referire la art. 56], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)], pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] și pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, texte asupra cărora Curtea urmează a se pronunța prin prezenta decizie și care au următorul cuprins:

— Art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)]: „(12) Procurorii numiți de Președintele României se bucură de stabilitate.”;

— Art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)]: „(7) Actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării prevăzut la alin. (5) poate fi contestat în instanță, în termen de 3 luni de la data la care a luat la cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare. Dispozițiile prevăzute la art. 7 din Legea nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt aplicabile.”;

— Art. 1 pct. 93 [cu referire la art. 56]: „Art. 56. — (1) La încetarea mandatului pentru funcțiile de conducere prevăzute la art. 53, judecătorii revin pe funcțiile deținute anterior în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(2) La încetarea mandatului funcției de conducere prevăzute la art. 54 și 55, procurorii pot ocupa o altă funcție de conducere la același parchet, în condițiile legii, fie revin pe funcții de execuție la parchetele pe care le-au condus sau de unde provin.”;

— Art. 1 pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)]: „(1) Secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii dispune detașarea judecătorilor și procurorilor, cu acordul scris al acestora, la alte instanțe sau parchete, la Consiliul Superior al Magistraturii, Inspecția Judiciară, Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, Ministerul Justiției sau la unitățile subordonate acestuia, la solicitarea acestor instituții. Detașarea în cadrul acestor instituții nu se poate dispune pentru funcții de demnitate publică.”;

— Art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)]: „(1) Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii are dreptul, respectiv obligația ca, la cerere sau din oficiu: [...]

c) să aperse independența puterii judecătorești.”;

— Art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)]: „(3) Există eroare judiciară atunci când:

a) s-a dispus în cadrul procesului efectuarea de acte procesuale cu încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual, prin care au fost încălcate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, producându-se o vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară;

b) s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă în mod evident contrară legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză, prin care au fost afectate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară.

(4) Prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară”.

47. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (5) privind securitatea raporturilor juridice și calitatea legii, art. 21 privind accesul liber la justiție, art. 52 alin. (3) teza întâi privind răspunderea magistraților și art. 147 alin. (2) și (4) privind efectele deciziilor Curții Constituționale.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

48. Curtea constată că sesizările formulate îndeplinesc condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul obiectului său, fiind vorba de o lege adoptată și nepromulgată, cât și sub cel al titularului dreptului de sesizare, aceasta fiind formulată de un număr de 97 de deputați, respectiv de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite, în condițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005, „Înalta Curte de Casație și Justiție se constituie în Secții Unite pentru: [...] c) sesizarea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare”. De asemenea, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate a fost invocată în termenul de protecție de două zile prevăzut de art. 15 alin. (2) teza a doua din Legea nr. 47/1992, legea criticată fiind adoptată în procedură de urgență. Prin urmare, obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în termenul prevăzut de lege, Curtea fiind, așadar, legal sesizată.

(2) Parcursul legislativ al legii analizate

49. Propunerea legislativă a fost inițiată de 10 deputați și senatori, fiind înregistrată la Camera Deputaților la data de 31 octombrie 2017. Biroul permanent al Camerei Deputaților, în ședința sa din 31 octombrie 2017, având în vedere art. 1 lit. j) din Hotărârea Parlamentului nr. 69/2017 privind constituirea Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 776 din 29 septembrie 2017, a transmis propunerea legislativă Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, în vederea întocmirii raportului. Raportul asupra propunerii legislative a fost întocmit de această comisie și depus la 4 decembrie 2017.

50. Propunerea legislativă a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de Cameră de reflecție, în data de 11 decembrie 2017 [voturi pentru=179, contra = 90, abțineri = 0, nu au votat = 3].

51. La data de 11 decembrie 2017, propunerea legislativă adoptată de Camera Deputaților a fost transmisă Senatului, iar Biroul permanent al Senatului, în ședința sa din 11 decembrie 2017, a transmis propunerea legislativă Comisiei speciale comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției, în vederea întocmirii raportului. Raportul asupra propunerii legislative a fost întocmit de această comisie și depus la 19 decembrie 2017. Propunerea legislativă a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră decizională, la data de 19 decembrie 2017 [voturi pentru = 80, contra = 0, abțineri = 0].

52. La data de 21 decembrie 2017, respectiv 22 decembrie 2017, Curtea Constituțională a fost sesizată cu două obiecții de neconstituționalitate, pe care le-a admis, în parte, prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2018.

53. **În procesul de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale**, conform art. 147 alin. (2) din Constituție, prima Cameră sesizată a fost Camera Deputaților, potrivit Constituției. Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției a adoptat un raport de admitere, cu amendamente, la data de 20 martie 2018. La

aceeași dată, **Plenul Camerei Deputaților a adoptat legea [voturi pentru = 190, contra = 98, abțineri = 2].**

54. Legea astfel adoptată a fost transmisă Senatului, în calitate de Cameră decizională. Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției a adoptat un raport de admitere, cu amendamente, la data de 26 martie 2018. La aceeași dată, **Plenul Senatului a adoptat legea [voturi pentru = 83, contra = 36, abțineri = 0].**

55. La data de 29 martie 2018, respectiv 30 martie 2018, Curtea Constituțională a fost sesizată cu două obiecții de neconstituționalitate, pe care le-a admis, în parte, prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018.

56. **În procesul de punere de acord a legii cu decizia Curții Constituționale**, conform art. 147 alin. (2) din Constituție, prima Cameră sesizată a fost Camera Deputaților, potrivit Constituției. Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției a adoptat un raport de admitere, cu amendamente, la data de 15 mai 2018. La data de 16 mai 2018, **Plenul Camerei Deputaților a adoptat legea [voturi pentru = 181, contra = 74, abțineri = 5, nu au votat = 2].**

57. Legea astfel adoptată a fost transmisă Senatului, în calitate de Cameră decizională. Comisia specială comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției a adoptat un raport de admitere, cu amendamente, la data de 22 mai 2018. La aceeași dată, **Plenul Senatului a adoptat legea [voturi pentru = 79, contra = 26, abțineri = 0].**

58. La data de 24 mai 2018, Curtea Constituțională a fost sesizată cu prezentele obiecții de neconstituționalitate.

(3) Analiza obiecției de neconstituționalitate

59. Cu privire la art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)] din lege, Curtea reține că modificarea operată constă în faptul că legiuitorul a introdus principiul stabilității procurorilor în funcție. Această modificare nu a fost rezultatul pronunțării Deciziei Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, ci a faptului că, în procesul de legiferare a fost modificată forma în vigoare a art. 3 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, fiind reluat în cuprinsul acestuia art. 132 alin. (1) din Constituție, fără a se mai prevedea, astfel cum stabilește forma în vigoare, principiul stabilității în funcție a procurorilor.

60. Astfel, Curtea constată că forma în vigoare a art. 3 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, aduce în discuție două teze importante, respectiv *stabilitatea în funcție și independența, în condițiile legii*, a procurorilor. Legiuitorul, încă de la începutul procesului legislativ de modificare și completare a legii antereferite, a regândit structura acestui articol, în sensul că la alin. (1) a redat textul constituțional expres referitor la statutul procurorilor, iar la alin. (11) a explicat ideea de independență a procurorilor, în condițiile legii, și anume: „*Procurorii sunt independenți în dispunerea soluțiilor, în condițiile prevăzute de Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare*” [a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 358 din 30 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 473 din 7 iunie 2018, paragrafele 87 și 92]. Teza referitoare la stabilitatea în funcție a procurorilor a fost omisă, fără să se justifice în mod obiectiv o atare operațiune legislativă. Astfel, Curtea reține că, spre deosebire de funcțiile de demnitate publică, unul dintre principiile care stau la baza funcției publice, în înțelesul art. 16 alin. (3) din Constituție, este stabilitatea în exercitarea acestora [a se vedea, în acest sens, și art. 3 lit. f) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 29 mai 2018]. În aceste condiții, principiul general antereferit vizează toate funcțiile publice, cu excepția acelor în raport cu care legiuitorul constituant a dorit

reglementarea unei garanții mai puternice decât stabilitatea, caz în care a prevăzut în mod expres garanția respectivă. În această excepție se înscriu numai judecătorii de la instanțele judecătorești, față de care Constituția a prevăzut expres că sunt inamovibili și independenți în exercitarea funcției lor [a se vedea art. 124 alin. (3) și art. 125 alin. (1) din Constituție]. *Obiter dictum*, Curtea reține că funcția de judecător al Curții Constituționale sau de membru al Curții de Conturi are natura juridică a unei funcții de demnitate publică numite, care se bucură de independență și inamovibilitate [art. 145 și art. 140 alin. (4) din Constituție].

61. Având în vedere că procurorul exercită o funcție publică, față de care Constituția nu prevede un regim de independență/inamovibilitate, rezultă că acesta se bucură de stabilitatea atașată oricărei funcții publice. Prin urmare, textul criticat reprezintă mai degrabă o operațiune de corelare legislativă, care normativizează, în mod expres, în privința procurorilor, un principiu general aplicabil funcției publice. O asemenea intervenție legislativă, care nu are o valoare novatoare propriu-zisă, ci de corelare și de tehnică legislativă, denotă o adecvare la dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție. **Prin urmare, art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)] din lege nu încalcă art. 147 alin. (2) din Constituție.**

62. Cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege, Curtea constată că modificarea operată a avut în vedere adecvarea textului analizat la Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018. Prin această decizie, Curtea a constatat că art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7) teza a doua] din lege nu este clar, precis și previzibil, fiind contrar art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât nu se poate cunoaște data de la care curge termenul de formulare a acțiunii împotriva actului Consiliului Suprem de Apărare a Țării de verificare a veridicității datelor înscrise în declarația olografă dată pe propria răspundere, potrivit legii penale, de către judecători, procurori, magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat acestora, personalul auxiliar de specialitate și personalul conex personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor, cu privire la calitatea acestora de lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații. În urma reexaminării legii, legiuitorul a ales să modifice art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7) teza întâi] din lege, text în care a prevăzut data de la care curge termenul de contestare, respectiv 3 luni de la data luării la cunoștință a actului de către orice persoană care justifică un interes legitim. Aceasta înseamnă că, față de cei cărora li se comunică din oficiu actul respectiv, termenul curge de la data comunicării, aceasta fiind data de la care iau cunoștință de actul în cauză. În cazul celorlalte persoane, revine instanțelor judecătorești să stabilească, prin administrarea probatoriului corespunzător, data la care au luat cunoștință de existența actului. Curtea reține că, în privința acestor din urmă persoane, data comunicării actului nu coincide cu data luării la cunoștință, putându-se stabili, prin administrarea probatoriului corespunzător, că ele au cunoștință de actul în cauză anterior solicitării comunicării respective. Prin urmare, textul este clar, precis și previzibil.

63. Cu privire la cele anterior expuse, Curtea reține că ține de opțiunea legiuitorului ca pentru remediarea neconstituționalității constatate, prin decizia Curții Constituționale, să modifice/completeze oricare dintre textele legale ce vizează respectiva situație de neconstituționalitate. Astfel, Curtea observă că, în cauză de față, legiuitorul a modificat art. 7 alin. (7) teza întâi, deși teza a doua a fost constatată neconstituțională. Însă, prin modificarea operată, teza a doua capătă sens normativ și nu mai este supusă acelorasi critici de neconstituționalitatea referitoare la calitatea legii. De aceea, modul tehnic de punere de acord a textului constat neconstituțional cu decizia Curții Constituționale ține, în mod exclusiv, de opțiunea legiuitorului.

64. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la faptul că legiuitorul a redus termenul de contestare a actului Consiliului Suprem de Apărare a Țării de la 6 la 3 luni, Curtea

constată că o asemenea operațiune legislativă se află în legătură directă cu data de la care curge termenul de contestare. Curtea a subliniat, prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, că față de forma inițială a legii nu putea fi aplicat nici măcar termenul de 6 luni de contestare prevăzut de art. 11 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004, având în vedere faptul că nu se cunoștea data de la care se poate contesta actul. Legiuitorul a ales ca, în situația dată, să nu facă aplicabilă norma generală, ci a stabilit o normă specială, în care sunt cuprinse atât data de la care curge termenul, cât și termenul în sine.

65. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la faptul că, în urma modificării termenului prevăzut de forma inițială a textului criticat, nu rezultă cu claritate în ce măsură s-ar aplica, în ipoteza existenței unor motive temeinice care să justifice întârzierea, dispozițiile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 554/2004, potrivit cărora „*Pentru motive temeinice, în cazul actului administrativ individual, cererea poate fi introdusă și peste termenul prevăzut la alin. (1), dar nu mai târziu de un an de la data comunicării actului, data luării la cunoștință, data introducerii cererii sau data încheierii procesului-verbal de conciliere, după caz*”, Curtea constată că această problemă este una de interpretare și aplicare a legii, revenind instanței judecătorești competente să stabilească, în condițiile în care textul criticat nu cuprinde vreo dispoziție derogatorie sau specială față de textul general în materie, relația dintre forma preconizată a art. 7 alin. (7) din Legea nr. 303/2004 și textul art. 11 alin. (2) din Legea nr. 554/2004. **Prin urmare, art. 1 pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5), art. 21 și art. 147 alin. (2) din Constituție.**

66. Cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 93 [cu referire la art. 56] din lege, Curtea constată că acest text prevede, în mod clar, faptul că procurorii prevăzuți la art. 54 și 55 din Legea nr. 303/2004, și anume procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunctul și adjunctul acestuia, procurorul general al Direcției Naționale Anticorupție, adjunctii acestuia, procurorii șefi de secție ai acestor parchete, precum și procurorul șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și adjunctii acestora, precum și celelalte funcții de conducere în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al Direcției Naționale Anticorupție **pot ocupa o altă funcție de conducere la același parchet**, ceea ce înseamnă că aceștia pot exercita o funcție de conducere, alta pentru care au fost inițial numiți dacă au gradul profesional corespunzător sau, după caz, își mențin raporturile de serviciu în cadrul unităților de parchet specializate, respectiv Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism. De asemenea, procurorii pot reveni pe funcțiile de execuție corespunzătoare la parchetele pe care le-au condus, această ipoteză aplicându-se numai în privința procurorilor a căror funcție de conducere a încetat la unitățile de parchet specializate, respectiv Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism. În fine, regula generală este aceea a revenirii pe funcția de execuție la parchetul de unde provine procurorul — prevăzut de art. 54 și 55 din Legea nr. 303/2004 — a cărui mandat de conducere a încetat. Desigur, nimic nu împiedică procurorul respectiv să participe la concursurile pentru numirea în funcțiile de procuror general al parchetului de pe lângă curtea de apel, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al parchetului de pe lângă judecătoria și de adjunctii ai acestora, în condițiile art. 49 din Legea nr. 303/2004, sau, după caz, să fie numit în celelalte funcții de conducere, conform art. 49 alin. (9) din aceeași lege.

67. Curtea subliniază că, în ipoteza în care procurorul care a exercitat funcția de procuror general al parchetului de pe lângă

curtea de apel, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunal, prim-procuror al parchetului de pe lângă tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al parchetului de pe lângă judecătoria și de adjunctii ai acestora sau o altă funcție de conducere, după caz, la momentul numirii în funcțiile prevăzute de art. 54 și 55 din Legea nr. 303/2004, nu va reveni pe funcția de conducere de pe care a fost numit în noua funcție de conducere. Aceasta pentru că un procuror nu poate deține, în același timp, două funcții de conducere la două parchete diferite. Astfel, dacă s-ar accepta punctul de vedere al autorilor obiecției de neconstituționalitate s-ar ajunge în situația ca o persoană nu numai să dețină două funcții de conducere în mod concomitent, dar la momentul încetării funcției de conducere prevăzute de art. 54 și 55 din Legea nr. 303/2004 ar reveni tot pe o poziție de conducere, poziție care, între timp, nu putea fi scoasă la concurs, putând fi ocupată în mod temporar, prin intermediul sistemului de delegări/detașări. Or blocarea *sine die* a accesului la funcțiile de conducere prin mecanismul anterferit, la care au aderat autorii obiecției de neconstituționalitate, nu poate fi ridicată la rang de lege. **Prin urmare, art. 1 pct. 93 [cu referire la art. 56] din lege nu încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție.**

68. Cu privire la dispozițiile art. 1 pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)] din lege, Curtea constată că acestea nu au format obiectul Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018. Autorii obiecției de neconstituționalitate pretind că, deși art. 58 alin. (1) nu a făcut în mod direct obiectul Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, acesta ar trebui reconsiderat în lumina considerentelor reținute de Curte care au dus la neconstituționalitatea art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) lit. b)—d)] din forma analizată prin decizia anterferită. Autorii obiecției de neconstituționalitate omit însă să observe că, prin paragraful 101 al deciziei, Curtea a reținut că „modul de redactare a dispozițiilor art. 5 alin. (1) lit. b)—d) este inexact, în sensul că lit. b) și c) și, implicit, d) [care prevedeau că funcțiile de judecător, procuror, magistrat-asistent și asistent judiciar sunt incompatibile cu orice alte funcții publice sau private, cu excepția celor din structurile autorității judecătorești, Consiliului Superior al Magistraturii, Inspecției Judiciare, Institutului Național al Magistraturii, Școlii Naționale de Grefieri, Ministerului Justiției sau unităților subordonate acestuia, ocuparea acestora realizându-se prin detașare — s.n.] nu trebuie să se regăsească în textul legal referitor la incompatibilitatea funcției de judecător/procuror, ci la textul art. 58 referitor la detașare”. Or se constată că mecanismul detașării în cadrul acestor autorități publice este și era deja prevăzut chiar la art. 58, astfel încât legiuitorul trebuia doar să elimine soluția legislativă neconstituțională cuprinsă în fostul art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) lit. b)—d)] din lege, fără să aducă modificări art. 58 alin. (1) din Legea nr. 303/2004, ceea ce s-a și întâmplat.

69. Autorii obiecției de neconstituționalitate mai consideră că legiuitorul s-a limitat la enumerarea autorităților și instituțiilor la care poate fi dispusă detașarea, deși Curtea a reținut, în Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, drept criteriu esențial pentru admisibilitatea detașării, felul muncii prestate, respectiv ca noua activitate să se afle în legătură directă cu serviciul public de înfăptuire a justiției. O asemenea critică de neconstituționalitate este neîntemeiată, din moment ce chiar Curtea, prin Decizia nr. 45 din 30 martie 2018, paragraful 175, a statuat că „detașarea judecătorilor/procurorilor este permisă atât în cadrul Ministerului Justiției sau unităților subordonate acestuia, cât și în cel al structurii autorității judecătorești [la Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, precum și în cadrul sistemului instanțelor judecătorești/parchetelor, după caz], din moment ce activitatea acestora se află în legătură directă cu serviciul public de înfăptuire a justiției”, aspect care a fost expres normativizat în corpul legii suspuse controlului de constituționalitate încă anterior pronunțării Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018. Se mai reține că instanța constituțională, prin această ultimă decizie, a sancționat doar art. 1 pct. 7 [cu referire la art. 5 alin. (1) lit. b)—d)]

din lege pentru modul său defectuos de redactare, aspect ce nu se extindea asupra textului legal criticat în prezent. **Prin urmare, art. 1 pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)] din lege nu încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție.**

70. Cu privire la art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] din lege, Curtea reține că este firesc ca apărarea independenței puterii judecătorești să fie realizată de secția de judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii, pentru că numai judecătorii fac parte din puterea judecătorească, nu și procurorii [a se vedea și Decizia nr. 358 din 30 mai 2018, paragraful 88]. Prin urmare, nu există și nu poate fi nicio confuzie între autoritatea judecătorească, noțiune ce cuprinde instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii, și puterea judecătorească, ce cuprinde numai instanțele judecătorești. De aceea, competența plenului Consiliului Superior al Magistraturii va viza apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblu, ea angajându-se atunci când sunt afectate atât instanțele judecătorești, cât și Ministerul Public, pe de o parte, sau Consiliul Superior al Magistraturii, pe de altă parte. În schimb, atunci când sunt afectate instanțele judecătorești sau Ministerul Public, competența va aparține, firesc, secțiilor corespunzătoare.

71. O asemenea soluție legislativă constituie, de asemenea, o operațiune de corelare de tehnică legislativă, întrucât pune în aplicare principiul consacrat la art. 1 pct. 1 [cu referire la art. 1 alin. (1)] din lege, potrivit căruia „*cariera judecătorului este separată de cariera procurorului, judecătorii neputând interfera în cariera procurorilor și nici procurorii în cea a judecătorului*”. Mai mult, întreaga lege stabilește și menține dihotomia secției de judecatori — secție de procurori în privința carierei acestora. O asemenea intervenție legislativă, de natură să corecteze o lipsă de corelare a legii, nu poate fi decât în sensul respectării normelor de tehnică legislativă [a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 134]. **Prin urmare, art. 1 pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.**

72. Cu privire la art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege Curtea constată că acesta normativizează răspunderea materială atât a judecătorilor, cât și a procurorilor. Noua formulă redacțională preconizată a art. 96 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 303/2004 aduce în prim-plan răspunderea procurorilor, dat fiind că, prin ipoteză, aceștia nu pronunță hotărâri judecătorești, astfel încât printr-o interpretare *per a contrario* rezultă că acestora le este aplicabilă lit. a). Curtea, prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 217, a statuat că eroarea judiciară este o noțiune autonomă, ce aduce în discuție caracterul defectuos al funcționării serviciului justiției. Prin urmare, legiuitorul trebuie să fie preocupat să aplice acest concept pe ambele paliere ale funcționării justiției, respectiv activitatea judecătorilor, care se concretizează prin pronunțarea unor hotărâri judecătorești, și cea a procurorilor, care se concretizează prin emiterea de ordonanțe [art. 286 alin. (1) din Codul de procedură penală] sau rechizitorii. Maniera de redactare a dispozițiilor art. 96 alin. (3) lit. a) este neechivocă, în sensul că privește atât activitatea judecătorului, prin prisma modului în care acesta a instrumentat cauza, cât și a procurorului. În schimb, lit. b) vizează numai activitatea judecătorului, concretizată prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive. Este de observat că lit. b) nu exclude aplicarea lit. a) în privința activității judecătorului, întrucât, astfel cum a subliniat Curtea, prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, defectuositatea funcționării justiției vizează și neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, ceea ce înseamnă că pronunțarea unei hotărâri judecătorești corecte nu duce automat și la „acoperirea” erorilor de procedură comise în desfășurarea procesului, care au avut o anumită intensitate și au produs o vătămare gravă drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei. Este, așadar, o măsură de responsabilizare, sub acest aspect, a judecătorilor.

73. Fiind lămurită sfera de cuprindere a celor două litere ale art. 96 alin. (3), Curtea constată că din conținutul lit. a) rezultă anumite condiții de admisibilitate a acțiunii formulate pentru constatarea erorii judiciare, după cum urmează: existența unui proces fie civil, fie penal în cursul căruia să se fi produs eroarea judiciară imputată; existența unor acte procesuale efectuate de procuror/judecător; nerespectarea/încălcarea dispozițiilor legale de drept material și procesual prin efectuarea acestor acte procesuale; încălcarea să aibă un caracter evident; încălcarea astfel realizată să fi afectat/încălcat **grav** drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei; producerea unei vătămări, care, desigur, nu poate fi decât de același grad de intensitate cu încălcarea adusă drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoane, respectiv grav; vătămarea produsă nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară.

74. În ceea ce privește lit. b), Curtea reține următoarele condiții de admisibilitate: existența unui proces fie civil, fie penal în cursul căruia să se fi produs eroarea judiciară imputată; existența unei hotărâri judecătorești definitive; hotărârea judecătorească să fie contrară legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză; încălcarea să aibă un caracter evident; încălcarea astfel realizată să fi afectat/încălcat **grav** drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei; producerea unei vătămări, care, desigur, nu poate fi decât de același grad de intensitate cu încălcarea adusă drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoane, respectiv grav; vătămarea produsă nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară.

75. Prin urmare, se rețin, astfel, cel puțin 7 condiții de admisibilitate a promovării acțiunii în constatarea erorii judiciare pentru cele două ipoteze legale distincte, ceea ce reflectă existența unui filtru strict, astfel încât ea nu vizează orice greșală realizată în cursul urmăririi penale sau judecării, ci numai cele strict individualizate în textul analizat.

76. Critica de neconstituționalitate care vizează faptul că în ipoteza de la lit. a) condiția de admisibilitate se referă la încălcarea în mod cumulativ a dispozițiilor legale de drept material și procesual este inexactă; folosirea conjuncției „și” nu are semnificația unui raport cumulativ/concomitent, ci are în vedere stabilirea sferei de incidență a normei, în sensul că aceasta vizează încălcările aduse dispozițiilor legale indiferent că acestea sunt de drept procesual sau substanțial. Astfel, condiția de admisibilitate este îndeplinită dacă încălcarea imputată vizează fie numai o normă de drept procesual, fie numai o normă de drept material, fie ambele tipologii de norme. Aceeași este explicația și pentru încălcarea gravă a „drepturilor libertăților și intereselor legitime ale persoanei” cuprinsă tot în art. 96 alin. (3) lit. a) și b). *Exempli gratia* — art. 21 alin. (1) din Constituție prevede că „(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime”, ceea ce nu înseamnă că numai dacă sunt întrunite cumulativ cele trei categorii de valori ce trebuie apărate se va putea promova o acțiune în justiție; din contră, formularea denotă **sfera de cuprindere a dreptului**. De aici rezultă și faptul că sfera încălcărilor se pliază pe sfera drepturilor/libertăților/intereselor legitime pentru care se poate formula o acțiune în justiție, existând o echivalență între acestea. În consecință, Curtea nu poate reține nici critica de neconstituționalitate potrivit căreia eroarea judiciară ar fi trebuit să vizeze doar încălcările drepturilor/libertăților fundamentale, respectiv o sferă mai restrânsă de incidență a textului. Mai mult, Curtea constată că orice drept/libertate/interes legitim este, în realitate, o expresie a unui drept fundamental materializat la nivel subiectiv.

77. Prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragrafele 149 și 150, Curtea a constatat că legiuitorului îi revine obligația de a stabili, din punct de vedere normativ, ipotezele pe care le consideră a fi erori judiciare și că trebuie să dea o expresie normativă elementelor/împrejurărilor/situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de eroare judiciară pentru a stabili criterii clare și univoce, până la urmă, instanțelor judecătorești chemate

să aplice și să interpreteze legea. Legiuitorului îi revine rolul de a defini eroarea judiciară de o manieră care să indice, în mod clar și indubitabil, ipotezele în care există eroarea judiciară și de a stabili situațiile pe care le consideră că se subsumează erorii judiciare. O asemenea clarificare și individualizare legală ar da coerență instituției răspunderii magistratului [paragraful 151].

78. Cele de mai sus **nu indică** faptul că legiuitorul ar trebui să indice expres, exclusiv, limitativ și exhaustiv cazurile în care există eroare judiciară pentru fiecare tipologie de acțiune, începând cu dreptul privat și terminând cu cel public; **o asemenea sarcină este nu numai excesivă, ci și imposibilă**. Este cu neputință ca, pentru fiecare tipologie de acțiuni formulate în toate ramurile de drept, legiuitorul să stabilească o listă exhaustivă referitoare la erorile judiciare ce pot apărea. De aceea, Curtea, prin cele două decizii, a insistat asupra definirii corespunzătoare și a stabilirii elementelor structurale și de conținut ale noțiunii de eroare judiciară, pentru că, astfel cum se arată în paragraful 151 al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, legiuitorul trebuie să stabilească criterii clare și univoce pentru instanțele judecătorești chemate să aplice și să interpreteze lege. Or, în prezenta cauză, Curtea constată că legiuitorul a dat o expresie normativă coerentă instituției erorii judiciare; mai mult, Curtea reține că stabilirea unor condiții de admisibilitate foarte stricte ale acțiunii anulează riscul unei noi judecăți de fond ce va purta asupra cauzei. Din contră, obiectul judecății va consta în evaluarea modului în care a funcționat justiția în soluționarea unei situații litigioase, și nu vizează soluționarea situației litigioase în sine.

79. Curtea mai reține, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, s-a reținut că **formularea legilor nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive**. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea **antrena o rigiditate excesivă**, or legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. **Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor**, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre [Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza *S.W. împotriva Regatului Unit*, paragraful 36, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 36 și 37, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 141, și Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 92 și 93]. Semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă (Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 35, *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragraful 35, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, paragraful 109).

80. Cu privire la critica de neconstituționalitate potrivit căreia legiuitorul nu a definit noțiunile de „în mod evident” sau „grav”,

Curtea constată că ceea ce se încearcă a se susține este o definire și redefinire continuă a unor elemente de lexic care au o consacrare la nivelul Dicționarului Explicativ al Limbii Române; or, numai în măsura în care legiuitorul optează pentru o particularizare a noțiunii sau pentru un înțeles cu o anumită nuanță trebuie să procedeze la definirea acestora. În caz contrar, s-ar ajunge la definirea succesivă și continuă atât a elementelor cuprinse în definiția erorii judiciare, cât și a definițiilor acestor elemente, ceea ce reprezintă o eroare de logică.

81. O noțiune legală poate avea un conținut și înțeles autonom diferit de la o lege la alta, cu condiția ca legea care utilizează termenul respectiv să îl și definească [Decizie nr. 390 din 2 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 532 din 17 iulie 2014, paragraful 31]. Prin urmare, dacă noțiunea nu are înțeles autonom înseamnă că se aplică înțelesul/ semnificația sa din limbajul comun/curent/uzual, care trebuie aplicat prin corelare cu întreg ansamblul legislativ aplicabil cauzei. De aceea, nu se poate aduce în discuție o obligație absurdă impusă legiuitorului să definească prin lege practic fiecare noțiune folosită în definirea altei noțiuni [eroarea judiciară]. Revine competenței instanțelor judecătorești de a interpreta legea în mod corespunzător, prin apelarea la metodele de interpretare.

82. Faptul că legiuitorul trebuie să detalieze cu privire la normele care pot da naștere unor vătămări grave și să stabilească nivelul de intensitate al încălcării drepturilor/libertăților persoanei pentru a evita reluarea judecării unei cauze, soluționate printr-o hotărâre judecătorească definitivă [Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 153] înseamnă că, din ansamblul elementelor structurale ale definiției date erorii judiciare, destinatarul normei să poată înțelege ipotezele de aplicare a acesteia. Astfel, în cauza de față, Curtea constată că legiuitorul a indicat nu numai natura normelor juridice apte să producă o asemenea vătămare, precum ipotezele normative care atrag aplicarea dispozițiilor referitoare la eroarea judiciară, fiind astfel clar și univoc determinate situațiile în raport cu care se apreciază afectarea drepturilor/libertăților/intereselor legitime ale persoanei. Astfel, actele procesuale efectuate cu încălcarea **evidentă** a dispozițiilor legale de drept material și procesual sau hotărârile judecătorești pronunțate, **în mod evident**, în contra legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză constituie situațiile ce pot determina constatarea existenței unei erori judiciare; acestea ilustrează în sine un grad de abatere foarte mare de la exigențele ce caracterizează instrumentarea/judecarea cauzei. Practic, standardul de nesocotire a acestor exigențe se circumscrie constatării faptului că în situația dată niciun alt procuror/judecător cu o pregătire și diligență medie nu ar fi procedat în modul respectiv. Prin urmare, din această perspectivă se cristalizează criteriile de apreciere a caracterului **grav** al încălcării drepturilor/libertăților/intereselor legitime ale persoanei și revine judecătorului cauzei să aprecieze intensitatea încălcării rezultată din reținerea celor două situații normative antereferte; astfel, calificarea intensității vătămării este dată de persistența în timp a efectelor vătămării, de modul de remediere a vătămării produse, de importanța socială a valorii lezate raportate la persoana celui vătămat, de neajunsurile și inconveniențele provocate celui vătămat etc. În aceste condiții, Curtea constată că textele legale criticate respectă exigențele impuse prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 153.

83. Totodată, faptul că legiuitorul a impus condiția ca acțiunea în constatarea erorii judiciare să fie promovată după epuizarea căilor ordinare/extraordinare de atac este o chestiune care aduce în discuție caracterul său excepțional [a se vedea și Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 218, potrivit căruia „o abatere neobișnuită/crasă de la modul uzual de desfășurare a procedurilor judiciare sau de aplicare a normelor de drept substanțial, neremediată în căile de atac sau în procedurile prevăzute de lege, trebuie să aibă drept consecință

o vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei pentru a putea fi calificată drept eroare judiciară”]. De asemenea, revine instanțelor să stabilească, de la caz la caz, sfera de incidență a tezei referitoare la căile extraordinare de atac, reglementarea neimpunând o aplicare mecanică, ci judecătorul cauzei *mutatis mutandis* va trebui să analizeze, asemenea Curții Europene a Drepturilor Omului, ideea de epuizarea a căilor „interne” de atac. Spre exemplu, în ipoteza în care Curtea Constituțională a admis o excepție de neconstituționalitate în acea cauză sau dacă există o încălcare constatată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în acea cauză, atunci trebuie epuizată calea extraordinară de atac a revizuirii, și nu să se apeleze direct la constatarea erorii judiciare. Astfel, nu se poate ajunge la concluzia că justițiabilul, pentru ca acțiunea sa în eroare judiciară să fie admisibilă, *volens nolens* trebuie să epuizeze toate căile extraordinare de atac, chiar dacă nu sunt motive pentru ca acestea/unele dintre acestea să fie promovate. De aceea, revine judecătorului cauzei competența de a interpreta de la caz la caz această teză cuprinsă în art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege.

84. Cu referire la criticile de neconstituționalitate potrivit cărora din noua definiție a erorii judiciare ar rezulta că nu poate exista eroare judiciară în afara unei culpe a magistratului, Curtea reiterează cele statuate prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018, paragraful 215: „în noua redactare a legii, răspunderea civilă a statului pentru eroare judiciară nu mai este legată de angajarea răspunderii penale sau disciplinare a judecătorului, ci strict de ideea de eroare judiciară. Cu alte cuvinte, indemnizarea de către stat pentru eroare judiciară nu este condiționată de săvârșirea unei fapte de către judecător/procuror pentru care acesta a răspuns penal/disciplinar. Se realizează, astfel, o distincție, pe de o parte, între răspunderea civilă a statului și cea a judecătorului/procurorului și, pe de altă parte, între răspunderea penală/disciplinară a judecătorului/procurorului. Din modul de redactare a noului text normativ se înțelege că statul va indemniza persoanele vătămate dacă s-a produs o eroare judiciară, indiferent de conduita magistratului în cauză; practic, răspunderea civilă a statului este îndepărtată de sfera răspunderii penale/disciplinare a judecătorului/procurorului. **Prin urmare, răspunderea statului devine o răspundere directă și obiectivă, nefiind condiționată de poziția subiectivă pe care judecătorul/procurorul a avut-o pe parcursul procesului. În sine, acest mecanism nu este contrar art. 52 alin. (3) din**

Constituție, fiind chiar o expresie largă a acestuia, aflat la îndemâna legiuitorului”.

85. Curtea constată, de asemenea, că din textul criticat nu rezultă că eroarea judiciară trebuie să fie o consecință sau să fie condiționată de culpa magistratului, ci faptul că există o răspundere obiectivă a statului pentru disfuncțiile sistemului de justiție. De abia în acțiunea în regres promovată de stat împotriva magistratului se va determina existența relei-credințe sau gravei neglijențe.

86. Cu privire la invocarea Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 152, prin care Curtea a reținut că „legea este adoptată pentru a fi aplicată, și nu pentru a conține principii generale pentru ca, ulterior, să se adopte o altă reglementare care să le concretizeze; de aceea, o lege cuprinde atât principii generale, cât și reglementări specifice care pun în aplicare aceste principii”, Curtea constată că aceasta nu exclude reglementarea în viitor a unor ipoteze specifice de eroare judiciară, nevoia de reglementare apărând din situații obiective a căror apreciere ține de marja de apreciere a legiuitorului. Prin urmare, faptul că art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (4)] din lege prevede posibilitatea ca prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale să poată fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară nu contravine considerentului anterferit. O asemenea concluzie se fundamentează mai ales pe faptul că art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din lege nu conține principii generale de natură declarativă, ci chiar elementele structurale și definitorii ale erorii judiciare, care pot fi aplicate de instanțele judecătorești independent de existența unei reglementări distincte referitoare la normativizarea unei ipoteze specifice în care există eroare judiciară. Numai dacă nu s-ar fi definit eroarea judiciară și s-ar fi încercat o reglementare dispartă pe situații specifice în diverse acte normative s-ar fi ajuns la o nesocotire a deciziei anterferite a Curții Constituționale, tocmai pentru că mai întâi trebuie determinate elementele structurale și definitorii ale erorii judiciare și ulterior să se stabilească ipoteze specifice/ particulare/exprese ale acesteia. De aceea, o asemenea soluție legislativă, precum cea prevăzută la art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (4)] din lege este chiar în sensul Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 152. **Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 1 pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din lege nu încalcă art. 1 alin. (5) și art. 147 alin. (2) din Constituție.**

87. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că dispozițiile art. 1 pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (12)], pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (7)], pct. 93 [cu referire la art. 56], pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)], pct. 134 [cu referire la art. 75 alin. (1) lit. c)] și pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 19 iunie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent-șef,
Benke Károly

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată, cu majoritate de voturi, de Curtea Constituțională formulăm prezenta opinie separată, considerând că sesizările de neconstituționalitate — formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile unite și de un număr de 95 de deputați aparținând Grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România, precum și de doi deputați independenți s-ar fi impus a fi admise, cu privire la criticile de neconstituționalitate care au vizat dispozițiile art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, dispoziții care reglementează răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare, precum și acțiunea în regres a statului împotriva judecătorilor și procurorilor care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență și în care este definită eroarea judiciară, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare:

1. Parcursul legislativ al legii analizate

Legea supusă controlului de constituționalitate în prezenta cauză, respectiv **Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, a fost adoptată, pentru prima dată, de către Senat, în calitate de Cameră decizională la data de 19.12.2017.**

La data de 21.12.2017, respectiv 22.12.2017, Curtea Constituțională a fost sesizată cu **două obiecții de neconstituționalitate, pe care le-a admis, în parte, prin Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018**, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 199 din 5 martie 2018.

Ulterior reexaminării legii de către Parlament, **Senatul în calitate de Cameră decizională a adoptat legea, pentru a doua oară, la data de 26.03.2018.**

La data de 29.03.2018, respectiv 30.03.2018, **Curtea Constituțională a fost sesizată din nou, cu două obiecții de neconstituționalitate, pe care le-a admis, în parte, prin Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018.

Ulterior reexaminării legii de către Parlament, **Senatul în calitate de Cameră decizională a adoptat legea, pentru a treia oară, la data de 22.05.2018.**

La data de 24.05.2018, **Curtea Constituțională a fost sesizată cu prezentele obiecții de neconstituționalitate.**

2. Prin **Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor**, supusă controlului de constituționalitate în prezenta cauză, la **art. I pct. 151** [cu referire la art. 96 alin. (1)—(4) din Legea nr. 303/2004] dispozițiile legale au fost modificate, după cum urmează:

Art. I pct. 151. Articolul 96 se modifică și va avea următorul cuprins:

„**Art. 96.** — (1) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare.

(2) Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea judecătorilor și procurorilor care, chiar dacă nu mai sunt în funcție, și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență, conform definiției acestora de la art. 99¹.

(3) **Există eroare judiciară** atunci când:

a) s-a dispus în cadrul procesului efectuarea de acte procesuale cu încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual, prin care au fost încălcate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, producându-se o vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară;

b) s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă în mod evident contrară legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză, prin care au fost afectate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară.

(4) Prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară.”

3. Examinând **deciziile pronunțate anterior** de Curtea Constituțională, în cadrul controlului de constituționalitate ce a vizat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, respectiv **deciziile nr. 45 din 30 ianuarie 2018 și nr. 252 din 19 aprilie 2018**, se poate constata că **dispozițiile art. 96 din această lege au făcut obiectul controlului de constituționalitate și în cauzele în care s-au pronunțat deciziile mai sus menționate, instanța de contencios constituțional admitând, în ambele decizii, criticile de neconstituționalitate formulate sub acest aspect de autorii sesizărilor.**

4. Astfel, referitor la dispozițiile art. 96 din lege, prin **Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, în paragrafele 149—151**, instanța de contencios constituțional a statuat următoarele:

„**149.** Cu privire la criticile de neconstituționalitate aduse art. I pct. 152 [cu referire la art. 96 alin. (3), (4), (7), alin. (8) teza întâi și alin. (11) teza întâi] din lege, Curtea observă că **definiția erorii judiciare** prevăzute la art. 96 alin. (3) și (4) din lege **valorifică două considerente cuprinse în paragrafele 216 și 217 ale Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018, însă, este de observat că, deși preiau literal considerentele respective, ele nu corespund unei opere de legiferare.** Curtea nu poate să se substituie legiuitorului în sensul de a oferi expresia normativă exactă a erorii judiciare, în schimb îi poate stabili elementele structurale, astfel cum a procedat în decizia anterioară. **Legiuitorului îi revine, în schimb, obligația de a stabili, din punct de vedere normativ, ipotezele pe care le consideră a fi erori judiciare.** Astfel, Curtea stabilește criteriul/exigențe/ valențe de natură constituțională în funcție de care legiuitorul trebuie să edicteze legile însă nu are ea însăși misiunea de a formula texte de lege, această competență revenind, în exclusivitate, legiuitorului.

150. Curtea constată că **legiuitorul nu s-a preocupat să dea o valoare normativă corespunzătoare considerentelor din decizia Curții Constituționale** (s.n. Decizia nr. 45 din 30 ianuarie 2018), ci s-a mărginit să le preia *tale quale* în cuprinsul legii. Or, în realitate, **legiuitorul trebuia să dea o expresie normativă elementelor/împrejurărilor/situațiilor care pot fi încadrate în noțiunea de eroare judiciară pentru a stabili criteriile clare și univoce, până la urmă, instanțelor judecătorești chemate să aplice și să interpreteze legea.** Mai mult, un text căruia îi lipsește claritatea, precizia, acuratețea și caracterul univoc va deveni lipsit de eficiență în procesul de aplicare a legii, existența sa normativă, deși incontestabilă, neputând, prin urmare, duce la nașterea unor noi raporturi juridice.

151. Curtea a subliniat că eroarea judiciară „**aduce în discuție caracterul defectuos al funcționării serviciului justiției, astfel încât, în definirea ei, trebuie să se țină cont, pe lângă intensitatea abaterii anterior relevate, de două elemente, respectiv: dezlegarea unei situații litigioase contrar realității faptice/juridice, precum și neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, care nu a fost remediată în cursul acesteia, ambele legate de ideea de vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale**” [paragraful 217 din Decizia

nr. 45/30.01.2018]. Prin urmare, **legiuitorului îi revine rolul de a defini eroarea judiciară de o manieră care să indice, în mod clar și indubitabil, ipotezele în care există eroarea judiciară.** Astfel, dacă art. 538 și 539 din Codul de procedură penală indică aceste situații în mod clar și fără tăgadă, legiuitorul trebuie la rândul său să stabilească **celelalte situații pe care le consideră că se subsumează erorii judiciare.** O asemenea clarificare și individualizare legală ar da coerență instituției răspunderii magistratului.”

5. Prin prisma efectului general obligatoriu al deciziilor Curții, deci și al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018, instanța de contencios constituțional trebuia să verifice dacă legiuitorul, în procedura reexaminării Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, s-a conformat celor constatate prin decizia mai sus menționată.

6. Analizând dispozițiile art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3)] din legea supusă controlului de constituționalitate, prin raportare la considerentele Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragrafele 149—151, constatăm că în conținutul textului de lege **nu sunt identificate, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară,** ci sunt indicate, în mod general, „actele procesuale” dispuse cu încălcarea „dispozițiilor legale de drept material și procesual” [art. 96 alin. (3) lit. a)] și „hotărârile judecătorești definitive contrare legii sau situației de fapt” [art. 96 alin. (3) lit. b)].

Practic, legiuitorul a inclus în sfera erorii judiciare **toate „actele procesuale” dispuse cu încălcarea „dispozițiilor legale de drept material și procesual”** [art. 96 alin. (3) lit. a)] și toate „hotărârile judecătorești definitive contrare legii sau situației de fapt” [art. 96 alin. (3) lit. b)], **fără nicio circumstanțiere de natură a permite identificarea clară a acestora.**

Totodată, **legiuitorul nu a individualizat, nu a dat expresie normativă** — așa cum a solicitat Curtea prin considerentele de la paragraful 150 al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018 — **elementelor, împrejurărilor sau situațiilor care pot fi circumscrise noțiunii de eroare judiciară, reglementarea păstrându-și caracterul vădit abstract.**

Referirea cu caracter general la orice act procesual, la încălcarea oricărei dispoziții legale de drept material și procesual, la orice hotărâre judecătorească definitivă contrară oricărei dispoziții legale nu poate echivala cu îndeplinirea obligației de a stabili, în mod clar, ipotezele în care există eroarea judiciară — așa cum s-a statuat de instanța de contencios constituțional, prin considerentele de la paragrafele 149—151 din Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018.

7. Deși prin considerentele din paragraful 154 al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 9 mai 2018, Curtea Constituțională a stabilit obligația legiuitorului de a adopta, în materia erorii judiciare, o reglementare care „**să releve o îndepărtare deosebit de gravă de la exigențele legii, însoțită de o anumită gravitate/intensitate a încălcării legii**”, această obligație nu a fost îndeplinită de legiuitor.

Simpla utilizare a formulărilor „**încălcarea evidentă**” (a dispozițiilor legale de drept material și procesual) și „**încălcarea gravă**” (a drepturilor, a libertăților și intereselor legitime ale persoanei) în cuprinsul dispozițiilor care definesc eroarea judiciară, nu reprezintă o punere în acord a acestor dispoziții cu considerentele obligatorii ale Deciziei Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018.

Folosirea sintagmei „**încălcarea evidentă**” (a dispozițiilor legale de drept material și procesual) este greșită, întrucât **încălcarea unei dispoziții legale nu este evidentă sau mai**

puțin evidentă, ci reprezintă doar o încălcare a legii. Utilizarea termenului „**evident**”, pentru care în Dicționarul explicativ al limbii române regăsim un număr de 17 definiții (de exemplu, care este ușor perceptibil, clar, lămurit, limpede, manifest, vizibil, neîndoielnic, care este atât de clar încât nu mai trebuie dovedit, care nu poate fi pus la îndoială ș.a.), ar putea determina în practica judiciară interpretări diferite în definirea erorii judiciare.

Legiuitorul ar fi trebuit să prevadă, în mod concret, care sunt încălcările susceptibile de a atrage calificarea de „eroare judiciară”, *exempli gratia*, prin indicarea obiectului hotărârilor judecătorești definitive nelegale, a neregularităților procedurale și/sau a naturii vătămării cauzate, precum în ipotezele reglementate în art. 538 și 539 din Codul de procedură penală — așa cum s-a statuat de instanța de contencios constituțional în paragraful 151 al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, respectiv: „Astfel, dacă art. 538 și 539 din Codul de procedură penală indică aceste situații în mod clar și fără tăgadă, legiuitorul trebuie la rândul său să stabilească **celelalte situații pe care le consideră că se subsumează erorii judiciare.**”

Prin urmare, soluția legislativă preconizată nu constituie o veritabilă punere în acord cu considerentele reținute de Curtea Constituțională la paragraful 153 din Decizia nr. 252 din aprilie 2018, potrivit căror „legiuitorul trebuie să detalieze cu privire la normele care pot da naștere unor asemenea vătămări și să stabilească nivelul de intensitate al încălcării”.

De asemenea, **din noua redactare a textului art. 96 alin. (3), în ipoteza reglementată la lit. a),** rezultă că pentru a constitui eroare judiciară este necesară **încălcarea cumulativă a dispozițiilor legale de drept material și procesual,** deși:

— în **Decizia nr. 45 din 30.01.2018, la paragraful 216,** Curtea Constituțională a statuat că: „**....statul răspunde pentru erori judiciare, noțiune care presupune o abatere de o anumită gravitate de la interpretarea și aplicarea normelor legale, indiferent că sunt de procedură sau substanțiale, dar care produc consecințe grave asupra drepturilor și libertăților fundamentale;**

— în **Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, la paragraful 154,** Curtea Constituțională a statuat că: „**.... legiuitorul are competența constituțională de a identifica și normativiza acele încălcări ale normelor de drept material sau procesual care se circumscriu noțiunii de eroare judiciară, cu respectarea Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018**”.

Folosirea **conjunției copulative „și”,** și nu a **conjunției disjunctive „sau”,** atunci când legiuitorul, în textul art. 96 alin. (3) lit. a) din lege a definit eroarea judiciară ca fiind „**încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual**” determină concluzia — contrară considerentelor Curții din deciziile mai sus menționate — că, pentru a fi în prezența unei erori judiciare, încălcarea imputată trebuie să vizeze, în mod cumulativ, atât dispozițiile legale de drept material, cât și de drept procesual.

Or, o atare soluție normativă este contrară nu numai **considerentelor din deciziile Curții Constituționale nr. 45 din 30.01.2018 și nr. 252 din 19.04.2018, ci și dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție,** în dimensiunea sa privitoare la calitatea legii, fiind caracterizată de arbitrar și susceptibilă de a conduce la o aplicare greșită în practică a textului de lege, întrucât, în realitate, încălcarea imputată poate viza fie numai o normă de drept procesual, fie numai o normă de drept material, fie ambele tipologii de norme.

Mai mult, **definiția erorii judiciare prevăzute la lit. b) a art. 96 alin. (3) oferă posibilitatea de a se redeschide orice proces, încălcându-se astfel autoritatea de lucru judecat a hotărârii judecătorești definitive. Condiția ca vătămarea să**

nu fi putut fi îndreptată prin căile de atac este mult prea restrictivă și nu cuprinde situația în care vătămarea a putut fi contestată sau chiar a fost contestată în căile de atac, dar nu a fost înlăturată, și nici ipoteza în care vătămarea s-a produs chiar în calea de atac.

Pe de altă parte, în ambele ipoteze de la art. 96 alin. (3) lit. a) și b) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor se face referire la o „încălcare gravă a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei”. Textul nu face referire la încălcarea unor drepturi și libertăți fundamentale, dintre cele prevăzute în capitolul II al titlului II din Constituția României — așa cum s-a statuat de instanța de contencios constituțional, atât prin Decizia nr. 45 din 30.01.2018, cât și prin Decizia nr. 252 din 19.04.2018 — lăsând să se înțeleagă că încălcarea oricărui drept, indiferent de importanța acestuia, poate genera o eroare judiciară.

De asemenea, prin includerea încălcării intereselor legitime ale persoanei printre vătămările susceptibile de a atrage calificarea de eroare judiciară, definiția erorii judiciare nu este proporțională, putând duce la angajarea răspunderii patrimoniale a magistraților inclusiv pentru unele încălcări de o importanță redusă.

Or, o asemenea soluție normativă este contrară art. 52 alin. (3) teza întâi din Constituție, precum și considerentelor Deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2018. Astfel, în **paragraful 216 al Deciziei nr. 45 din 30.01.2018**, Curtea Constituțională a statuat că: „Totuși, **definirea erorii judiciare trebuie să fie clară, precisă și previzibilă** [cu privire la cerințele de calitate a legii, a se vedea Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014] **și să stabilească justul raport care trebuie să existe între o eroare judiciară și o greșeală de judecată**. Pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la situația în care orice greșeală, cât de mică sau neînsemnată, va fi calificată drept eroare judiciară, întrucât, în principiu, este susceptibilă să producă o vătămare, iar statul va fi pasibil a răspunde civil. ... Dacă în privința drepturilor absolute orice abatere produce consecințe grave, în privința altor categorii de drepturi fundamentale, legiuitorul trebuie să circumscrie condițiile care, întrunite fiind, denotă o încălcare de o gravitate ridicată, aptă/capabilă să producă, la rândul ei, o vătămare de o anumită intensitate. Prin urmare, **legiuitorul trebuie să dea o definiție acestei noțiuni care să reflecte caracterul său de abatere neobișnuită de la modul uzual de desfășurare a procedurilor judiciare sau de aplicare a normelor de drept substanțial**, raportându-se, astfel, la greșeli manifeste, indubitabile, incontestabile, crase, grosiere, absurde sau care au provocat concluzii faptice sau juridice ilogice sau iraționale. Se evită, astfel, de exemplu, și situația calificării jurisprudenței neunitare sau a revirimentului jurisprudențial drept eroare judiciară”.

Din cele menționate mai sus rezultă că modificările aduse alin. (3) al art. 96 din lege lipsesc de eficiență juridică întreg textul normativ, neclaritatea acestuia fiind evidentă, textul de lege fiind, totodată, imprevizibil în viitoarea sa interpretare și aplicare, neîndeplinind rigorile constituționale.

8. Totodată, în Decizia nr. 252 din 19 aprilie 2018, la paragraful 152, instanța de contencios constituțional a reținut următoarele:

„152 **legea este adoptată pentru a fi aplicată, și nu pentru a conține principii generale pentru ca, ulterior, să se adopte o altă reglementare care să le concretizeze**; de aceea o lege cuprinde atât principii generale, cât și reglementări specifice care pun în aplicare aceste principii. **Aceasta ar trebui să fie și abordarea legiuitorului cu privire la eroarea judiciară**”.

Prin încălcarea considerentelor din paragraful 152 al Deciziei nr. 252 din 19 aprilie 2018, **în cuprinsul dispozițiilor art. 96 alin. (4), în forma modificată**, se prevede că:

„prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale, pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară”;

fără a se identifica și normativiza încălcările normelor juridice care se înscriu în sfera noțiunii de eroare judiciară.

Noua formulă redacțională a art. 96 alin. (4) nu întrunește standardul de previzibilitate consacrat în jurisprudența Curții Constituționale, întrucât nu permite identificarea cadrului legal al erorii judiciare, referirea la „alte legi speciale” neoferind un minim reper pentru identificarea acestuia.

Prin urmare, **obligația legiuitorului de punere în acord, a dispozițiilor art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018 nu a fost îndeplinită**, contrar prevederilor art. 147 alin. (2) din Constituție.

9. Din perspectiva cerințelor de claritate, precizie și previzibilitate, dispozițiile art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor **nu întrunesc exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea legii**, fiind totodată încălcate normele de tehnică legislativă sub aspectul rigorii textului normativ.

Astfel, referirile legiuitorului la „**încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual**” și la „**încălcarea gravă a drepturilor, a libertăților și intereselor legitime ale persoanei**” din conținutul art. 96 alin. (3) lit. a) reprezintă formulări cu caracter general și imprecis, care nu permit identificarea clară a ipotezelor în care există eroarea judiciară.

Pe de altă parte, în cuprinsul art. 96 alin. (3) lit. b), se face referire la o „**hotărâre judecătorească definitivă, în mod evident contrară legii**” și la „**afectarea gravă a drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanei**”, **formulări care prezintă, de asemenea, un caracter general și imprecis, ce nu permit identificarea exactă a sferei noțiunii de eroare judiciară.**

Efectul utilizării unor astfel de formulări în definiția noțiunii de eroare judiciară este imposibilitatea delimitării sferei erorii judiciare și, în consecință, imposibilitatea aplicării dispozițiilor care o reglementează.

Un text de lege căruia îi lipsesc claritatea, precizia, acuratețea și caracterul univoc va deveni lipsit de eficiență în procesul de aplicare a legii, existența sa normativă, deși incontestabilă, neputând, prin urmare, duce la nașterea unor noi raporturi juridice [Decizia Curții Constituționale nr. 252 din 19 aprilie 2018, paragraful 150]. Mai mult, **în aceeași Decizie nr. 252 din 19.04.2018, la paragraful 155**, Curtea Constituțională a statuat că: „..... **în lipsa elementelor de circumstanțiere, precizie și detalieri menționate la paragrafele precedente, legea ar rămâne la un nivel științific, abstract, fără legătură cu realitatea juridică, ceea ce nu este de dorit**”.

Lipsa de claritate, rigoare și predictibilitate normativă a dispozițiilor art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, va determina instanțele de judecată, să se lovească de dificultăți logico-juridice de interpretare și de aplicare a acestor dispoziții legale, dificultăți foarte greu de surmontat. Nereglementarea situațiilor ce pot reprezenta erori judiciare, va obliga practic instanțele de judecată să „creeze” drept. Or, acest lucru vine în contradicție cu principiul separațiilor

puterilor în stat și cu prevederile art. 61 din Constituție, potrivit cărora Parlamentul este unica autoritate legiuitoare.

10. Efectul general obligatoriu al deciziilor Curții este statuat prin art. 147 alin. (4) din Constituție. În considerarea acestei norme fundamentale, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că adoptarea de către legiuitor a unor norme contrare celor hotărâte într-o decizie a Curții Constituționale încalcă Legea fundamentală.

Evident, cu prilejul reexaminării legii, trebuie să fie respectate indicațiile cuprinse în decizia de admitere a Curții Constituționale: dacă au fost *constatate vicii de constituționalitate intrinsecă*, atunci propunerea legislativă trebuie să cuprinsă texte/soluții juridice adaptate/modificate în considerarea deciziei Curții. Reluarea aceluiași soluții legislative/texte constatate anterior ca neconstituționale în cuprinsul propunerii legislative sau comiterea aceluiași abateri procedurale, care au fost calificate ca vicii de constituționalitate prin respectiva decizie de admitere, echivalează cu încălcarea art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, referitoare la efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Această concluzie se impune prin prisma considerentelor de principiu reținute constant în jurisprudența Curții, potrivit cărora forța obligatorie care însoțește actele jurisdicționale ale Curții — deci și deciziile — se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acestea (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 727 din 9 iulie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 477 din 12 iulie 2012, Decizia nr. 1.039 din 5 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 61 din 29 ianuarie 2013).

Prin încălcarea efectelor *erga omnes* ale deciziei de constatare a neconstituționalității, legiuitorul a procedat într-un mod contrar comportamentului constituțional loial de care acesta trebuie să dea dovadă față de instanța constituțională și față de jurisprudența acesteia. Întrucât respectarea jurisprudenței Curții Constituționale constituie una dintre valorile care caracterizează statul de drept, obligațiile constituționale care rezultă din jurisprudența instanței constituționale circumscriu cadrul activității legislative viitoare; **or, prin adoptarea unei soluții legislative similare cu cea constatată, în precedent, ca fiind contrară dispozițiilor Constituției, legiuitorul acționează *ultra vires*, încălcându-și obligația constituțională rezultată**

din art. 147 alin. (4) (a se vedea Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015, paragraful 26, Decizia nr. 581 din 20 iulie 2016, paragrafele 49 și 50).

Dincolo de aceste observații, trebuie subliniat **dezideratul legitim ca legiuitorul, în opera de legiferare, să respecte setul de reguli aplicabil în materia reglementării actelor normative, să evite a utiliza un limbaj nonjuridic, interpretabil, confuz, incoerent, să evite folosirea unor sintagme sau expresii cu potențial semnificativ de ambiguitate și să depună eforturi pentru crearea unui fond legislativ armonizat, coerent și clar, care să prevină, pe cât posibil, generarea unor interpretări diferite cu prilejul aplicării normelor juridice.** Amintim, în acest sens, jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale, prin care s-a statuat că o lege îndeplinește condițiile calitative impuse atât de Convenție, cât și de Constituție, numai dacă norma este enunțată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își adapteze conduita în funcție de aceasta, astfel încât, apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă și să își corecteze conduita (în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, și Decizia Curții Constituționale nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 579 din 16 august 2011, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la care se rețin, spre exemplu, Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în *Cauza Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, Hotărârea din 25 noiembrie 1996, pronunțată în *Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit*, paragraful 40, Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în *Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei*, paragraful 59).

★

Pentru toate aceste considerente apreciem că **sesizările de neconstituționalitate** — formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiile Unite și de un număr de 95 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România, precum și de doi deputați independenți și care au vizat **dispozițiile art. I pct. 151 [cu referire la art. 96 alin. (3) și (4)]** din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, **s-ar fi impus a fi admise.**

Judecător,
dr. Livia Doina Stanciu

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

